

Przemówienie rektorskie
Abp. Jerzego (Pańkowskiego)
Inauguracja Roku Akademickiego ChAT 2024-2025
Warszawa

Eminencjo,
Ekscelencje,
Magnificencje,
Wielebne Duchowieństwo,
Profesuro, Pracownicy Naukowi, Dydaktyczni i Administracyjni
Drodzy Doktoranci i Studenci
Szanowni Państwo! Drodzy nasi Goście.

Im częściej sięgam do Księgi Kaznodziei Salomona zwanej również Księgą Koheleta lub Eklezjasty, tym bardziej przekonuję się, że jest ona skarbnicą uniwersalnych prawd, trafnych aforyzmów i aksjomatów sformułowanych w absolutnie perfekcyjny sposób. Pozwólcie Państwo, że kanwą tegorocznego rektorskiego wystąpienia z okazji Inauguracji Nowego Roku Akademickiego 2024/2025 w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie będzie refleksja Koheleta nad zagadnieniem „właściwego czasu”.

Na wszystko zatem przychodzi czas i wszystko, co się dzieje, dzieje się z woli Bożej „we właściwym dla siebie czasie”.

Upływ czasu jest naznaczony nieuniknioną konfrontacją przeciwieństw, których Kohelet wyróżnia aż czternaście. Nie chcąc wydłużać swego przemówienia, przytoczę tylko kilka z nich z krótkiego wybiórczego fragmentu jego rozważań. *„Wszystko ma swój czas – pisze autor księgi – i jest wyznaczona godzina na wszystkie sprawy pod niebem: Jest czas rodzenia i czas umierania, czas sadzenia i czas*

wyrywania tego co zasadzono...czas milczenia i czas mówienia, czas miłowania i czas nienawiści, czas wojny i czas pokoju” (Koh 3, 1).

To ostatnie, konfrontacyjne zestawienie, „czasu wojny i czasu pokoju” staje się dziś szczególnie aktualne. W oparciu o nie możemy być zatem pewni, że po wojnie nastanie w końcu czas pokoju na świecie. Miejmy nadzieję, że nastąpi to szybko. Jak najszybciej. To nasza nadzieja, modlitwa i życzenie, przy którym w sposób szczególny zwracam się do licznej grupy naszych studentów z Ukrainy.

Tegoroczna Inauguracja nowego roku akademickiego w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie wpisuje się w wyjątkowy dla siebie czas, w grecki *kairos*, czyli „ten oto czas” lub inaczej mówiąc „właściwą sposobność” i okazję do powiedzenia kilku słów o historii, życiu Akademii i stojących przed nią wyzwaniach. A to wszystko za sprawą przypadającej na rok 2024 **70.** rocznicy utworzenia naszej Alma Mater.

Dzisiejsza inauguracja to także czas rozpoczęcia nowej kadencji Jej władz powołanych na lata 2024-2028. Dlatego, w tym miejscu pragnę podziękować całej społeczności akademickiej za ogromny kredyt zaufania, jakim mnie Państwo obdarzyliście, powierzając mi drugą kadencję na urzędzie Rektora ChAT. To wielki zaszczyt, ale i wielka odpowiedzialność. Bardzo Wam wszystkim dziękuję i proszę, abyśmy razem dalej pracowali na rzecz naszej ukochanej Akademii.

Kohelet mówił, że jest: **„Czas sadzenia i czas wyrywania tego, co zasadzono”**, co w innym tłumaczeniu ujęto wprost jako **„czas sadzenia i czas zbiorów”**.

Szanowni Państwo!

Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie jest godną spadkobierczynią i kontynuatorką działających w okresie międzywojennym na Uniwersytecie Warszawskim Wydziału Teologii

Ewangelickiej i Studium Teologii Prawosławnej. Pierwszy rozpoczął działanie w niepodległej Polsce już w 1918 roku, powołanie tego drugiego nastąpiło w pierwszym roku autokefalii polskiego Kościoła Prawosławnego, której stulecie obecnie świętujemy. I jak autokefalia nierozzerwalnie związane jest z osobą śp. metropolity Dionizego – również pracownika naukowego i profesora UW.

Niestety wybuch II wojny światowej, a następnie zmiany polityczno-ustrojowe związane z nowym ładem wprowadzanym po 1945 roku radykalnie zmieniły organizację szkolnictwa kościelnego. Dotyczyło to wszystkich Kościołów funkcjonujących w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

„Jest czas rzucania kamieniami i czas kamieni zbierania...”

Już latem 1945 roku, okazało się, że władze państwowe planują głęboką reformę w strukturach akademickiego nauczania teologii. Dążyły one do wyprowadzenia z Uniwersytetów Warszawskiego i Jagiellońskiego zarówno Wydziału Teologii Katolickiej i przekształcenia go w osobą uczelnię, jak i Wydziału Teologii Ewangelickiej z Uniwersytetu Warszawskiego z tym samym zamierzeniem. Studium Teologii Prawosławnej Uniwersytetu Warszawskiego, wraz z zakończeniem wojny, w ogóle nie otrzymało zgody na wznowienie swej działalności dydaktyczno-naukowej.

Wszystkie wspomniane wydziały teologiczne były nie tylko integralną częścią życia uniwersyteckiego, ale też w ramach obu Uniwersytetów, zrodziły wybitnych naukowców, którzy pozostawili bestsellerowe do dziś publikacje naukowe, będące wynikiem ich niezwyklej pracy badawczej. To były również, co warto podkreślić, wydziały umiędzynarodowione. Prawie wszyscy ich wykładowcy władali kilkoma językami obcymi, a ich naturalna znajomość języków klasycznych i starożytnych stanowiła dodatkowy atut ówczesnej kadry akademickiej.

„Ma swój czas burzenie oraz ma swój czas budowanie...”

Po latach starań udało się skłonić władze komunistyczne, aby dla Kościołów mniejszościowych utworzyć odrębną szkołę wyższą, której nadano nazwę „Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej (ChAT). Rozważano również inną nazwę, „Akademia Ekumeniczna”, jednak ostatecznie pozostano przy tej pierwszej.

Akademia zainaugurowała swój pierwszy rok akademicki 3 listopada 1954 roku, a więc prawie dokładnie 70 lat temu. Początkowo była to uczelnia dwusekcyjna, gdzie obok Sekcji Teologii Ewangelickiej, zorganizowano również Sekcję Teologii Starokatolickiej. Niestety ówczesne władze nie zapewniły dla nowo powołanej uczelni odrębnego budynku. Jej siedzibą zatem stał się zakład opiekuńczy „Tabita” w Skolimowie-Chylicach pod Warszawą, należący do warszawskiej parafii luterańskiej Św. Trójcy. W budynku tym, obok domów dziecka i seniora, mieściła się również studencka bursa. Dzisiaj z wdzięcznością trzeba odnotować, że 21 października 1954 roku Konsystorz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego podjął decyzję o „wyłożeniu do zwrotu kwoty potrzebnej na adaptację „Tabity” na potrzeby uczelniane. Już 16 listopada 1954 roku ówczesne Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego wydało dokument stwierdzający, że Chrześcijańska Akademia Teologiczna jest państwową szkołą wyższą. Na jej czele stanął Dziekan nieistniejącego już wtedy Wydziału Teologii Ewangelickiej UW ks. prof. Wiktor Niemczyk, a pierwszym prorektorem został ks. dr. (później ks. bp) Andrzej Wantuła.

Mimo swego bogatego dorobku naukowo-dydaktycznego, wybitnych profesorów UW takich, jak chociażby męczennik z Auschwitz – święty Kościoła Prawosławnego - ks. archimandryta prof. Grzegorz Peradze, Kościół prawosławny w okresie powojennym, i to dopiero od 1951 roku, mógł realizować swoją politykę edukacyjną jedynie na poziomie funkcjonującego w Warszawie Prawosławnego Seminarium Duchowego. W wyniku negocjacji kierownictwa ChAT i władz Kościoła prawosławnego oraz na mocy zarządzenia Ministra

Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 lipca 1957 roku, w ChAT została utworzona Sekcja Teologii Prawosławnej, co nadało Akademii już nie tylko międzywyznaniowego, lecz także ekumenicznego charakteru, który cechuje naszą Alma Mater do dnia dzisiejszego.

Poza siedzibą w Chylicach, zajęcia odbywały się również w Prawosławnym Seminarium Duchowym w Warszawie przy ulicy Paryskiej 27. W 1959 roku wznowiono publikację „Rocznika Teologicznego”. W 1965 zaś roku przeprowadzono pierwszy przewód habilitacyjny późniejszego profesora, a także zwierzchnika Kościoła Metodystycznego w Polsce i Prezesa PRE.

1 października 1968 roku to dzień, kiedy Chrześcijańska Akademia Teologiczna przeniósł się do budynku przy ulicy Miodowej 21C w Warszawie. O wydarzeniu tym tak w pisał wybitny profesor naszej uczelni śp. Janusz Maciuszko: *„ChAT mogła powoli wchodzić w krwiobieg nauki polskiej, jej studenci i profesorowie integrować się z substancją kulturalną i naukową miasta”*.

„Jest czas rozdzierania i czas zszywania...”

Przemiany ustrojowe 1989 roku pozwoliły wszystkim uczelniom, w tym teologicznym, rozszerzyć zakres ich autonomii. W 1991 roku przyjęto nowy statut uczelni, a także zatwierdzono szereg stosownych regulaminów. Autorytet uczelni wzrastał, co skutkowało nawiązaniem nowych kontaktów międzyuczelnianych w kraju i zagranicą. 1 października 1991 utworzono na Wydziale Teologicznym Ekumeniczny Instytut Pedagogiczno-Katechetyczny. Były to czteroletnie studia magisterskie na kierunku teologia w zakresie pedagogiki religijnej. Łącznie w latach 1992-1994 studium ukończyło 300 absolwentów. 1 marca 1994 roku, w związku z uzyskaniem właściwej liczby profesorów, ChAT otrzymała prawo organizacji Studium Doktoranckiego. Dzisiaj to uczelnia publiczna posiadająca dwa wydziały z prawem doktoryzowania i procedowania habilitacji na każdym z nich.

Pod koniec XX wieku miało miejsce kolejne bardzo ważne wydarzenie w historii uczelni, związane z unormowaniem jej sytuacji

prawnej. Otóż pod przygotowanym przez posła Sejmu II kadencji Tadeusza Jacka Zielińskiego, obecnie profesora i prorektora ChAT, projektem poselskim ustawy o Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, podpisało się 67 posłów, natomiast sama ustawa została uchwalona przez Sejm 16 marca 2000 roku. Stała się ona filarem funkcjonowania Akademii na kolejne 20 lat!

27 listopada 2020 roku Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy o Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie gwarantującą coroczne dofinansowanie, oprócz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, również ze strony właściwego ministra do spraw wyznań i mniejszości narodowych.

„Jest czas biadania i czas płasania...”

Jedną z głównych bolączek Akademii przez pierwszych kilkanaście lat XX w., ograniczającą jej działalność i rozwój, pozostawał brak własnej siedziby. Jej budowa stała się możliwa dzięki działaniom zainicjowanym przez śp. Rektora i mojego poprzednika na stolicy biskupiej we Wrocławiu, abp. prof. Jeremiasza. Ale faktem stała się dopiero w okresie, kiedy uczelnią kierował mój bezpośredni poprzednik ks. dr hab. Bogusław Milerski, prof. ChAT. Dzięki zaangażowaniu wielu osób budowa została zrealizowana. Środki na zakup działki, dokonany w 2011 r., i na samą budowę pochodziły z budżetu państwa. Po wieloletnich zabiegach, w latach 2017-2018 uczelnia wybudowała nową, własną siedzibę, usytuowaną przy ul. Władysława Broniewskiego 48 w Warszawie.

W lutym 2017 r. rektor Akademii ks. dr hab. Bogusław Milerski, prof. ChAT, podpisał umowę z generalnym wykonawcą. Koszt inwestycji wyniósł 33 mln złotych. 4 października 2018 r. dokonano uroczystego otwarcia i poświęcenia budynku. Było ono połączone z inauguracją roku akademickiego 2018/2019.

W tym nowoczesnym, w pełni dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami gmachu, znalazły się: obszerna aula (w której się dziś spotykamy), nowoczesne, wyposażone w sprzęt multimedialny

audytoria, pracownie metodyczne, laboratoria językowe, laboratoria informatyczne, Akademickie Centrum Sportu, pracownia Lego Education-Makerspace powstała dzięki współpracy Wydziału Nauk Społecznych z Fundacją Ale Nauczanie i AKCES Edukacja propagującą metodykę nauczania problemowego i STEAM w edukacji szkolnej.

Kohelet mówi również, że jest: „...**czas milczenia i czas mówienia...**”

Chrześcijańska Akademia Teologiczna pierwotnie powstała przede wszystkim by nauczać teologii i teologów kształcić. Z czasem zakres działania poszerzono. A dziś Wydział Nauk Społecznych jest drugim płucem Akademii, bez którego trudno sobie wyobrazić jej funkcjonowanie, życie i rozwój.

Jako przedstawiciel środowiska teologicznego, mogę z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że Wydział Nauk Społecznych ma w obecnej rzeczywistości edukacyjnej trudniej, mimo że uprawia powszechnie obecną dziedzinę nauki. O tym wydziale trzeba mówić jak najwięcej, bo dzięki ciężkiej pracy jego kadry dydaktycznej i studentów, w pełni na to zasługuje.

Dla teologii lepszy jest zawsze „czas milczenia”, bo teologia broni się sama przede wszystkim na poziomie metafizycznym i duchowym. Teologia nie może być naukowym hobby, nie można jej „ot tak” porzucić ani o niej zapomnieć. Nieuprawnionym jest też stwierdzenie „kiedyś studiowałem teologię”, bo teologiem jest nie ten, kto studiował, ale ten kto naprawdę się modli – jak przekonuje Ewagriusz z Pontu. Kształcimy studentów z jej zakresu, ponieważ jest ona matką wszystkich innych nauk, chociaż dzisiaj często kwestionowana jest nawet zasadność jej naukowego statusu.

„Jest czas chowania i odrzucenia...”

W jednym z wywiadów, udzielonych w 2007 roku tygodnikowi „Przekrój”, przedstawiciel świata nauki Richard Dawkins, promując swoją książkę „Bóg urojony” powiedział: „*Wśród ludzi, którzy*

w jednakowym stopniu mają dostęp do nauki i wiary w Boga Stwórcę, ci którzy wybrali wiarę są głupszy” (2007, s. 519-1nbl). Podobnych wypowiedzi i prowokacji jest dzisiaj coraz więcej.

Szanowni Państwo zrobmy wszystko, aby cechą XXI wieku była obiektywna i kognitywna wiedza, daleka od krzywdzących stereotypów i powielanych ze słyszenia absurdalnych teorii. Wiele mówimy o obiektywnej prawdzie, dobrze wiedząc, że nie jesteśmy w stanie jej zdefiniować w tym świecie. Może dlatego warto wsłuchać się w słowa Wierchowińskiego – bohatera „Biesów” Dostojewskiego, który mówił: „Czy wie pan, drogi przyjacielu, że prawda jest zawsze nieprawdopodobna? Aby nadać jej cechy prawdopodobieństwa, trzeba koniecznie dodać do niej trochę kłamstwa”. Sam Dostojewski natomiast wychodzi jeszcze dalej i jakby rozszerzając myśl Pierwszego Listu św. Jana stwierdza: „gdyby mi ktoś udowodnił, że Chrystus jest poza prawdą i rzeczywiście tak było, że prawda jest poza Chrystusem, to wolałabym pozostać z Chrystusem, niż z prawdą”.

Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, jako uczelnia publiczna, jest przestrzenią spotkania i dialogu trzech tradycji wyznaniowych, a w istocie trzech odrębnych mentalności konfesyjnych: ewangelickiej, starokatolickiej i prawosławnej. To wszystko harmonijnie koegzystuje z przestrzenią kształcenia humanistycznego i społecznego. Jest zatem uczelnią otwartą na dialog, który, znajduje się dzisiaj w głębokim kryzysie. Kiedyś, wspomniany już śp. arcybiskup Jeremiasz (Anchimiuk), tak powiedział o naszej akademii: „*Chrześcijańska Akademia Teologiczna jest sprawdzoną przez lata społecznością, w której różnorodność poglądów jest faktem*”.

Szanowni Państwo! Drodzy Doktoranci i Studenci!

Otwieramy nowy rok akademicki, bo nadszedł na to „właściwy czas”. Wkraczamy w czas wytężonej pracy i nauki. Szczególnie serdecznie witam studentów i doktorantów pierwszych roczników obu

wydziałów i dziękuję za wybór naszej uczelni. Studentom Wydziału Nauk Społecznych życzę pogłębionej refleksji nad człowiekiem, studentom teologii zaś poznawania jej piękna, głębokiej wiary w Boga i świadomości, że teologia to nie tylko nauka, ale i realne życie. Jeśli będziecie nią żyć, przekonacie się, że jest ona również przepiękną i pełną sensu nauką i matką wszystkich nauk.

Wszystkim Państwu bardzo dziękuję za uwagę oraz udział w naszej inauguracji.